

Motion till riksdagen 2020/21:3297

av Johan Forssell m.fl. (M)

Våld i nära relationer och hedersrelaterad brottslighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den dömdes anknytning endast i undantagsfall kan utgöra hinder mot utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott, även om det inte föreligger en återfallsrisk, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att myndigheter ska dela all relevant information med polisen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa möjligheten att larma 112 via sms och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med en särskild brottsrubricering för hedersbrott betydligt tidigare än 2022 och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera de s.k. moralpoliserna genom ett särskilt brott, olaga frihetsbegränsning, som förbjuder tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en kartläggning av förekomsten av moralpoliser som begränsar människors frihet genom påtryckningar och tvång att följa informella regler och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa moralpolisernas tillträde till allmänna platser genom en möjlighet att meddela

- tillträdesförbud för personer som skapar otrygghet och begränsar andra personers rörelsefrihet i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen inom rättsväsendet om hedersrelaterat våld och förtryck bör förbättras samt att specialiserade poliser och åklagare ska finnas för att stödja hanteringen av hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheterna att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja, t.ex. genom föreläggande eller förbud av domstol, och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera försök till vilseledande till äktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreseförbud ska kunna meddelas för resor med andra syften än bara barnäktenskap och könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en skärpning av lagstiftningen mot äktenskapstvång, barnäktenskap och vilseledande till äktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett straffansvar för föräldrar som inte skyddar sina barn mot könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera oskuldskontroller och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterad brottslighet är ett uttryck för den mest extrema formen av kvinnoförtryck. Den största delen av mäns våld mot kvinnor begås av någon som kvinnan har eller haft en relation till. Det handlar om allvarlig brottslighet och våldet är ett omfattande samhällsproblem. Kvinnors utsatthet för sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren. Andelen våldtäkter som klaras upp har minskat. Enligt Nationella trygghetsundersökningen för 2018 känner drygt en av tre kvinnor sig otrygg utomhus i sitt eget bostadsområde om kvällen. Under 2018 konstaterades 26 fall av dödligt våld där offer och förövare hade en parrelation vid tidpunkten för brottet eller tidigare, vilket är mer än en fördubbling jämfört med föregående år. I hela 22 av dessa fall var offret en kvinna. Enligt Socialstyrelsen

uppskattas runt 6 000 vuxna och barn vistas i skyddat boende någon gång under ett år. Ungefär 3 000 av dem är barn. Under 2018 anmäldes 13 734 misshandelsbrott där förövaren hade en nära relation med offret. Samma år anmäldes knappt 3 500 fall av grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning. Mörkertalen är vidare stora. Av de som utsätts för brott i nära relation polisanmäler endast ett fåtal – cirka 4 procent enligt en underökning Brå gjorde 2012.

Det behövs krafttag för att öka kvinnors trygghet och säkerställa att polisen utreder alla brott där kvinnor utsätts för våld och hot. Det behövs förmåga och kapacitet att utreda och klara upp fler brott och skydda fler utsatta kvinnor. Moderaterna har föreslagit att Polismyndigheten förstärks med 10 000 fler medarbetare och att ytterligare resurser tillförs hela rättsväsendet. Men ytterligare åtgärder krävs för att skydda brottsoffren och lagföra förövarna.

Skärpta straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning

Bestämmelserna om grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning tar sikte på upprepade kränkningar som begås i en nära relation. Det kan till exempel handla om misshandel, olaga hot, olaga tvång, sexuellt eller annat ofredande samt sexuellt utnyttjande. Idag är straffskalan för brotten fängelse nio månader till fängelse sex år. För att bättre fånga upp allvaret i mer systematiska kränkningar i en relation vill vi skärpa straffskalan så att en grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning leder till fängelse mellan ett år och tio år.

Häktning ska vara obligatoriskt i fler fall än idag

I dag är häktning obligatoriskt för brott som kan leda till minst två års fängelse. Den gränsen bör sänkas till fängelse ett år. Denna förändring skulle, tillsammans med den straffskärpning som föreslås, innebära att personer som är misstänkta på sannolika skäl för grov kvinnofridskränkning i regel skulle häktas. Obligatorisk häktning för personer misstänkta för grov kvinnofridskränkning innebär ett starkare skydd för brottsoffret genom att en våldsman frihetsberövas och hålls borta från hemmet i direkt anslutning till brottet. Det gör att våldsutövare snabbt kan frihetsberövas och de utsatta skyddas.

Utvisning av utländska våldsutövare

Fler våldsutövare ska utvisas efter avtjänat straff. Dagens förutsättningar för utvisning på grund av brott har i huvudsak sett likadana ut sedan år 1994. Vi vill att dessa förutsättningar utökas. Om man kommer från ett annat land för att vistas eller bo i Sverige ska man följa lagstiftningen här. Ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott, även om det inte föreligger en återfallsrisk. Detta ska ske inom de ramar som grundlagen och internationell rätt sätter.

I praktiken slipper många utländska medborgare som döms för grova brott, exempelvis sexualbrott och våldsbrott, utvisning på grund av sin anknytning till det svenska samhället eller familj och andra personer. Till exempel utvisas enbart 20 procent av dömda för våldtäkt med utländskt medborgarskap som är folkbokförda i Sverige. För

grov misshandel är motsvarande andel 3 procent. Vad gäller särskilt EU-medborgare vill vi se en översyn av om förutsättningarna för utvisning på grund av brott kan utökas. Att utsätta en annan människa för brott inskränker offrets fri- och rättigheter, vilket ska vara en försvårande omständighet när den enskildes anknytning till Sverige ska prövas som skäl mot en utvisning. Endast i de fall en utvisning skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande ska anknytning till det svenska samhället eller till personer bosatta i Sverige kunna utgöra anledning till att den utländska medborgaren inte blir utvisad på grund av brott. En sådan undantagsbestämmelse ska tillämpas restriktivt.

Kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall

För att ett kontaktförbud med fotboja ska meddelas måste gärningsmannen i dag först bryta mot ett kontaktförbud utan fotboja. Det vill vi förändra. Brotsutsatta kvinnor ska inte behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett kontaktförbud med fotboja beslutas. Beslutet om huruvida ett kontaktförbud ska förenas med fotboja ska istället utgå från en riskbedömning i det enskilda fallet. Det vore både tryggare och mer effektivt.

Inför en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att myndigheter ska dela all relevant information med polisen

Enligt dagens regler får myndigheter som utgångspunkt inte dela information med polisen, men det finns flera undantag. Dagens regelverk fungerar dåligt, eftersom det råder stor osäkerhet hos myndigheterna om när och hur undantagen kan tillämpas.

Moderaterna menar att ribban för när information delas mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte måste sänkas. Det är också centralt att de osäkerhetsmoment som följer av dagens komplicerade regelverk undanröjs; oro för att göra fel får inte stoppa myndigheter från att göra allt som är möjligt för att förhindra kriminalitet, i synnerhet gängvåld.

Därför bör det införas en ny huvudregel i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att myndigheter får dela uppgifter i sin verksamhet med polisen och andra brottsbekämpande myndigheter om det behövs för att förhindra eller utreda brott som kan leda till fängelse. Sedan får preciserade undantag införas för uppgifter där det intresse som sekretessen ska skydda är så starkt att det överhuvudtaget inte – eller endast under vissa förutsättningar – bör delas med polisen och övriga brottsbekämpande myndigheter. Det ökade informationsutbytet bör kombineras med en utökad tillsyn.

Nya regler för att underlätta informationsutbyte för samverkan mot terrorism trädde i kraft så sent som den 1 augusti 2020 – vi måste nu applicera samma typ av åtgärder mot gängkriminaliteten.

Lättare att larma via sms

När en person befinner sig i en trängd, hotfull och farlig situation kan det vara svårt att ringa till 112 och larma. Idag finns ingen möjlighet att larma 112 via sms. Moderaterna vill göra det så enkelt att larma som möjligt och vill därför införa möjligheten att larma 112 via sms.

Hedersrelaterad brottslighet

Hedersrelaterat våld och förtryck hör inte hemma i Sverige. Ingen människa, oavsett kön eller härkomst, ska få sin frihet beskuren av närmast medeltida normer. Hela samhället måste markera med betydligt större kraft att vi inte passivt tittar på när allt fler vittnar om hur hedersnormer får fäste. Det är därför skärpt lagstiftning är så centralt, liksom för att ge brottsoffren upprättelse för vad de utsatts för.

I Sverige ska ingen ha rätt att hindra någon annan från att gå ut och röra sig fritt, träffa kompisar, besöka ett badhus, jobba eller skaffa sig en utbildning. Men i dag lever många vuxna och barn under hedersrelaterat våld och förtryck. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas av att det oftast utövas kollektivt. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och valet av partner är inte individens eget utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten. Våldet och förtrycket drabbar både flickor och kvinnor, pojkar och män, och det är både män och kvinnor som är förövare. Hbtq-personer är särskilt utsatta. Ibland är en och samma person både utsatt och förövare; detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Religion, kultur eller kontrollbehov som utövas för att begränsa någon annans frihet och rätt att bestämma över sitt eget liv hör inte hemma i Sverige. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med kraft. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer måste outtröttligt fortsätta. Frihet och trygghet ska gälla alla.

Inför en egen brottsrubricering för hedersbrott

I dag finns inget specifikt hedersbrott i brottsbalken, även om en del handlingar som utförs i hederns namn är kriminaliserade. Det som utmärker hedersrelaterade handlingar är att de ofta utövas kollektivt. När flera olika brott begås av en närstående person kan brottet grov fridskränkning bli tillämpligt. Det tar sikte på när en närstående person upprepat kränker någons integritet. Genom att lagstiftningen är begränsad till att omfatta nära anhöriga såsom föräldrar är den inte alltid tillämplig i en hederskontext då gärningarna ofta utförs av flera personer som också faller utanför närståendekretsen.

En särskild brottsrubricering för hedersbrott bör därför införas med grov fridskränkning som förebild, men där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas och gärningsmannakretsen vidgas. En fördel vid en egen brottsrubricering är att möjligheterna att använda tvångsmedel förbättras, vilket kan leda till att fler brott utreds och att fler barn i utsatta situationer skyddas. Frågan utreds och regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med lagförslag.

Motverka förekomsten av moralpoliser

Något som på senare tid har uppmärksamrats allt mer är företeelsen med själv-utnämnda så kallade moralpoliser. Kvinnor bosatta i förorter berättar om att de tvingas följa informella regler som upprätthålls av män, och även i viss mån kvinnor, bosatta i området. Begränsningarna kan avse kvinnans rörelsefrihet, hennes val av kläder och vilka hon umgås med. Det rapporteras även om att kvinnor inte tillåts gå och handla i butiker utan sällskap av män och att de inte tillåts äga egna mobiltelefoner. Vidare har det framkommit uppgifter om att kvinnor har hindrats från att rösta i allmänna val. Tvånget upprätthålls genom alltifrån ovälkomna påpekanden till hot och trakasserier. Vi

kan aldrig acceptera att enskilda individer eller grupperingar tar sig rätten att begränsa andras frihet som en del av en hederskultur.

Tydliga regler och hårda sanktioner är självklara verktyg för att förebygga, förhindra och straffa hedersrelaterad brottslighet och förtryck. Moderaterna vill därför genom ett särskilt brott – olaga frihetsbegränsning – kriminalisera att någon genom tvång eller otillbörliga påtryckningar förmår någon att följa regler eller instruktioner som syftar till att upprätthålla en viss persons eller grups heder. Brottet ska kunna leda till fängelse i tre år.

Moderaterna vill även kartlägga förekomsten av självutnämnda så kallade moralpoliser som begränsar människors frihet och upprätthåller informella regler genom ovälkomna påtryckningar. En sådan kartläggning kan bland annat tjäna som underlag för kommunernas, polisens och andra myndigheters beslut om åtgärder. Den kan även bidra till ökad kunskap inom civilsamhällets organisationer och öka allmänhetens medvetenhet om problemet.

Det bör även införas en möjlighet att förbjuda moralpoliser på offentliga platser genom ett tillträdesförbud. Ett sådant förbud innebär att en viss person förbjuds att uppehålla sig inom ett visst angivet område om personen skapar otrygghet och begränsar andra personers möjlighet att röra sig fritt i samhället för att upprätthålla en viss persons eller grups heder. Området ska vara avgränsat. Det kan till exempel röra sig om ett torg eller en marknadsplats. Tillträdesförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. När ett beslut om tillträdesförbud övervägs ska hänsyn tas till det intrång eller men i övrigt som det skulle innebära för den som beslutet gäller.

Ett tillträdesförbud ska kunna meddelas muntligen på plats av en polisman och ska gälla omedelbart. Det muntliga beskedet ska därefter snarast följas upp med en skriftlig bekräftelse. Tillträdesförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av tillträdesförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Förbättrade möjligheter att skydda offret och utreda brottet

Om förhör hålls med ett barn som misstänks vara utsatt för hedersrelaterad brottslighet ska vårdnadshavare enligt lag underrättas så snart som möjligt, såvida det inte innebär att utredningen försvåras. Det innebär problem i de fall socialtjänsten inte har beslutat om att omedelbart omhänderta barnet med stöd av LVU i samband med förhöret. Det kan innebära osäkerhet för barnet som då är utlämnat till familjen. Därför bör underrättelser till vårdnadshavare kunna skjutas upp om de är till men för barnet. Av samma skäl bör det finnas en möjlighet att underlåta underrättelse om det finns en vag misstanke om att barnet far illa i hemmet, även om undersökningen måste läggas ner. När ett barn under 15 år bevittnat hedersvåld måste vårdnadshavarna ge sitt godkännande för att polisen ska kunna genomföra ett förhör. Lagen är inte utformad med tanke på en hederskontext. Det måste finnas möjligheter för polisen att i vissa fall hålla ett förhör oavsett vårdnadshavarnas medgivande.

Stärk åtgärderna mot äktenskapstvång och äktenskapsresor

Den 1 juli 2020 trädde nya lagar och regler ikraft för att motverka hedersrelaterad brottslighet. I huvudsak har de nya bestämmelserna inneburit en särskild

straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, en ny bestämmelse om barnnäkenskapsbrott och möjlighet att besluta om utreseförbud för att förhindra barnnäkenskap eller könsstympning. Det är bra att skyddet mot hedersrelaterad brottslighet har stärkts. Moderaterna vill dock se än skarpare reglering när det kommer till åtgärder mot äktenskapstvång och äktenskapsresor.

Moderaterna vill se förbättrade möjligheter att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja. I till exempel Storbritannien kan domstolar utfärda förelägganden eller förbud till skydd för den som löper risk att giftas bort med tvång. Det kan exempelvis innebära att någon ska upphöra med hot och våld eller avslöja var ett offer befinner sig alternativt att en individ inte får föras utomlands eller att en bortförd individ ska föras tillbaka. Den som bryter mot ett föreläggande kan få olika typer av sanktioner, såsom vite eller fängelse. Möjligheterna att agera proaktivt i förhållande till anhöriga i Sverige bör införas.

I dag är försök till brottet vilseledande till äktenskapsresa inte kriminaliserat. Genom en kriminalisering skulle polis och andra myndigheter kunna ingripa mot brottet på ett tidigare stadium och därmed lättare förhindra att någon förs ut från landet ofrivilligt. Förslaget återfinns i en utredning från 2012 (SOU 2012:35) och Moderaterna instämmer i utredningens förslag.

Utreseförbud och tillfälligt utreseförbud kommer att vara viktiga verktyg för att skydda barn som riskerar att föras utomlands för att ingå barnnäkenskap eller könsstympas. Flera remissinstanser lyfter dock fram behovet av att utreseförbud kan behöva meddelas för resor med andra syften än äktenskap och könsstympning. Det kan vara barn som riskerar att föras utomlands för omvändelseförsök på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet, uppfostringsresor eller barn som är på väg att föras till ett krigsområde eller till en miljö som bedöms som skadlig. För att verktyget utreseförbud och tillfälligt utreseförbud effektivt ska kunna skydda barn från att fara illa och utsättas för hedersrelaterad brottslighet påpekar flera remissinstanser att fler omständigheter bör utgöra skäl för att meddela utreseförbud. Mot bakgrund av detta anser vi att det inte kan uteslutas att ett mer generellt tillämpningsområde kan bli nödvändigt. Därför vill vi se ett vidare tillämpningsområde utöver det som redan är beslutat.

Utöver ovan nämnda förslag bör det övervägas om straffen för äktenskapstvång, barnnäkenskap och vilseledande till äktenskapsresa ska skärpas. Straffet för äktenskapstvång och barnnäkenskap är idag upp till fyra års fängelse. Straffet för vilseledande till äktenskapsresa är idag upp till två års fängelse. Moderaterna vill se över huruvida straffen bör ändras i skärpande riktning.

Straffansvar för föräldrar som inte skyddar sina barn mot könsstympning

Könsstympning av flickor är inte något som hör hemma i Sverige. Sedan år 2017 är det straffbart att underlåta att avslöja könsstympning men det är inte straffbart att som vårdnadshavare underlåta att skydda en flicka från könsstympning. Vårdnadshavare har ett ansvar att skydda barn från den typen av övergrepp. Därför bör det införas ett tydligt straffrättsligt ansvar för vårdnadshavaren vid könsstympning av flickor.

Kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskap

Hedersbrottslighet präglas inte sällan av en tystnadskultur i förhållande till myndigheter och polis. Moderaterna menar att en kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskap kan bidra till att motverka tystnadskulturen genom att belägga den som har kännedom om det förestående brottet med ett straffansvar. Som Länsstyrelsen i Östergötland har påpekat i en remiss så skulle detta synliggöra kollektivets ansvar för att tvångsäktenskap tillåts genomföras, och på sikt bidra till att fler som har kännedom om ett förestående tvångsäktenskap känner sig förpliktigade att ingripa eller informera myndigheter om vad som pågår. En sådan åtgärd skulle således kunna ha betydelse för möjligheten att i större utsträckning förebygga att tvångsäktenskap genomförs.

Kriminalisering av oskuldskontroller

Den som mot någon annans vilja utför en oskuldskontroll kan göra sig skyldig till exempelvis våldtäkt. Men i dagsläget är skyddet för dem som riskerar att utsättas för oskuldskontroller för svagt. Det bör vara förbjudet att utföra en sådan kontroll på alla som är under 18 år, alldeles oavsett om den som ska utsättas för kontrollen inte uttryckligen motsätter sig den. I samtliga fall då någon under 18 år genomgår en oskuldskontroll anser Moderaterna att både den som utför kontrollen (till exempel en läkare) och den som tar initiativ till att kontrollen ska utföras (det kan handla om en förälder eller en släkting) ska dömas för brott.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)